

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 150 lei în străinătate pe un an 300 lei

Se împlinesc 50 de ani de la moartea lui Edgar Quinet, marele prieten al românilor.

Duminica Tomei

de LEONTIN ILIESCU

Faptul biblic e cunoscut. Înțelesul său nu trebuie să scape nimănui. E un înțeles profund moral. El ne arată puterea credinței, care exclude îndoiala. Îndoiala e șovăire, mobilitate sufletească, nestatornicie.

Puterea credinței e concentrare, închiderea în sine, legarea strânsă de un punct lăuntric sau din afară, energia acumulată și îndreptată într-o singură direcție, în domeniul moral.

Biblia spune, ea însăși că dacă ai credința cât un grăunte de mustar, poți clinti muntii din loc. Ce însemnează aceasta decât că nehotărârea omoară acțiunea?

Când ești nehotărât, ești șovăelnic. Când ești șovăelnic, stai în cumpănă dacă trebuie sau nu trebuie să faci o faptă. Lipsește deci îndemnul imediat, spontaneitatea sinceră, linpede și sigură a faptei, de vreme ce pregeți și o înlăptuiești.

Dacă, în faptele rele, spontaneitatea e primejdie și poate fi fatală, în faptele bune ea te ajută, te îndeamnă, îți poruncește să fii virtuos.

Toma s'a îndoit, a cerut să pipăie ră-

nile învățătorului. Toma n'a crezut în învierea învățătorului. Puterea credinței i-a lipsit. Firea lui slabă nu i-a îngăduit să simtă lumina ce-l împrejmuța și să pătrundă sigur în fluiditatea ei.

Toma necredinciosul...

„Credința ta te va mântui” — s'a spus, și cu adevărat credința mântuiește sufletul atunci când ea se face o apă cu convingerea că aceia ce crezi este logic, drept, strâns și fără umbre.

Iată înțelesul profund moral al zilei de azi, despre care s'ar putea scrie cărți și biblioteci.

În cuprinsul unei cronici săptămânale nu poți alege decât firimituri din grâul înțelepciunii biblice, o picătură de apă din fântâna lui Iisus.

Puterea credinței, de-ar cobori iarăși în sufletele noastre, alta ar fi astăzi fața lucrurilor după războiu în domeniul moral.

Aprindeți puterea credinței în suflete și veți face praf muntii de întuneric ce stăvilesc minților drumul spre adevăr.

Catulle Mendès

FERICIREA

Sorica era fiica unui pădurar, și auzise odată pe niște oameni cari petreceau pe iarbă, în pădure, că există fericirea; dar biata fată nu știa cam pe unde ar putea-o întâlni? Firește că nu pe cărările pădurii sălbatece pe care le bătătorea dansa, cu spinarea îndoită sub povara sarcinelor de lemne, cu picioarele goale, prin măracini și pietriș.

Un fel de presimțire o făcea se credea că fericirea trebuie să fie un flăcău frumos, cu privirea mândră, cu surâsul blând, viteaz ca un halduc, și îmbrăcat în haine de mătase împodobite cu aur, ca un rege.

— Ce! zise fetișcana într-o dimineață de vară, stând jos pe marginea drumului din pădure, sunt oare urșită să nu cunosc și eu fericirea? Am împlinit paisprezece ani, și frică-mi-e, că am să înbătrânesc și n'am s'o cunosc.

Ea se tânguia așa de mult, încât și pietrelor de pe drum le era milă de ea.

Norocul ei, că nu depărta de locul unde se jelea, Sorica, era o zână bună care venise la nuntă unui licurici cu o micșunea.

Zâna se apropie de fată și zise:

— Lasă micuțo, nu te mai vâia așa. Fericirea nu este niciodată așa de aproape, decât atunci când o crezi mai departe. Ia privește colo peste drum: vezi acel vânător tânăr care doarme surâzând sub măceșul acela înflorit? Este nepotul regelui; cu toate că nu te-a văzut niciodată, se gândește la tine în visul lui.

Treci drumul, așează-te lângă el, și cum se va deștepta, o să-i pară că te cunoaște de când lumea, o să te ia de mână, și o să te ducă în palatul lui, unde vei fi cea mai fericită principesă.

După aceste cuvinte zâna cea bună pieri. Sorica rămăsese încrămățată și nu-i venea să se miște, atât era de minunată de ce-i vedea ochii! Nu, în viața ei nu crezuse că poate fi pe lume ceva mai frumos ca vânătorul adormit sub măceșul înflorit. Când se gândea că el ar putea s'o ia de nevastă îi venea să se sfârșească de bucurie! Dar nu perdu multă vreme cu astfel de gânduri, și se repezi cu bucurie spre fericirea care o aștepta în cealaltă parte a drumului.

Dar vai! în pădurea aceea nu erau numai zâne bune, erau și rele. Așa dar, o zână rea care tocmai băga zăzaniei între un fluture și fluturaica lui, se îndreplă spre fetișoară și o oprî cu un gest stăpânitor.

— Nu trebuie să nădăjduiești că or să meargă lucrurile așa. Cum? n'ar trebui să faci decât vre-o câțiva pași ca să capeți fericirea? Dar atunci n'ar

SONET

*Gurîta ta de foc o vreau, mămbie...
Un vis de trandafir e voaja ei
Robindu-mă celei mai dulci femei
Iubirea mea ar fi o nebunie.*

*Tărîna mea așteaptă să revie
Aprinsă iar de-a dorului scântei
Tu nici nu știi ce arde'n ochii mei
Atunci când vii în calea mea șglobie.*

*O, cât de drag m'ar fi o viață n'reagă
Vîsînd să stau în preajma ta... Ar fi
Robia lui Adam la sânul Evei...*

*Esti tu lumina pururea pribegă
A dorului ce'nțăi mă amăgi?...
Ucide-mă sub ochii Kamadevei!...*

L. Olteniu

fi nimic mai frumos pe lume, decât norocul oamenilor!

Nu prîncep lucrurile astfel. Cât despre tine, micuțo, află că nu ai scăpat de toate necazurile; nici azi, nici mâine, n'ai să fii cea mai fericită dintre principese, în palatul nepotului regelui.

— Ah! Doamnă, sunteți așa de rea? Ce supărare poate să vă facă fericirea unei fete sarmone ca mine?

La urma urmelor, n'am de ce să mă tem, de oarece zâna cea bună mi-a spus să trec drumul, așa că nici o putere din lume n'ar putea să mă oprească!

— Este adevărat că o zână nu poate să se împotrivescă voinței unei alte zâne, dar cea care te ocrotește, a uitat să hotărască în ce chip vei trece drumul.

Hai de grăbește-te, aleargă dacă poți dar privește sus, sus de tot, la acel fir de pălânjen ușurel și subțire, care merge dela stejarul ăsta, până la ultimul de colo, pe firul acela trebuie să treci ca să străbați drumul.

Și după ce grăi astfel, zâna cea rea pieri. Soricelii nu-i veni mai întâi să creadă acest neajuns. Ea vroi să pornească, dar în zadar. O putere misterioasă o ținea de partea cealaltă a drumului. Nu putea face un pas, nu putea nici măcar întinde brațele spre fericirea care surâdea în somn, așa de aproape sub boschetul de trandafiri!

Atunci, ea începu să plângă. Ce! se putea oare, era adevărat? Nu va fi ațături de vânător în clipa când se va deștepta? Nu o va prîvi, nu o va duce în palatul lui?

Ea ridică ochii scaldati în lacrimi spre firul de pălânjen. Vai! așa de subțire, așa de plăpând, vecinic gata să piară la cea mai mică adiere de vînt. Un sfredeluș cu o lovitură de arpieară l'ar fi rupt; ar fi trebuit un fluture foarte ușurel ca să se așeze pe el fără să-l rupă. Dacă Sorica după ce

s'ar sui în pom ar înainta cu vârful piciorului pe acest nimic tremurător. ar cădea pe pietre și și-ar zdrobi oasele; și ar fi găsită acolo sângerândă dându-și sufletul.

Ei bine! oricum, cu toată moartea sigură, ea va înfrunța singură calea care i se oferă către fericire! Da! așa mică, slăbuță, adesea ori plângând pentru o înțepătură de alb-nă, va avea îndrăzneala să înfrunte moartea!

Ea se suie pe stejar, din ramură-n ramură: ramura din vârful încercată de frunze se aplecă binisor șoptind dulos spre firul de păiajen!...

Oh! ce frică-i era Sorichii! cum tremura! dar nu șovăi decât o clipă.

— O! tu, care dormi subtrabdatul, frumos făcău, fericire scumpă, adio! adio! zicea.

— Nu te cunosc, și mor de dragul tău: adio!

Voi căuta să nu tip în cădere, de frică să nu te sperfi; dacă s'ar putea să fie căderea mea destul de ușoară, ca să nu te deștepi din visul în care mă visezi!...

Apoi dânsa înaintă îndrăzneată. Și credeți fără indoială că se prăpădi pe pietre, în cădere? Deloc!

Înainte ca să fi făcut primul pas, ea fu schimbată de zâna cea bună (și asta fu răsplata pentru curajul ei) într-o gărgărită mitică de tot care iute, cu lăbuțele subțirele alergă pe firul de păianjen din vârful stejarului, până în vârful ulmului.

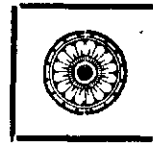
Dar după ce trecu, se făcu iar față frumoasă și se așază lângă vânător subț măcișul înflorit. Neputul regelui deșteptându-se o luă de mână și-i zise:

— Ești și mai frumoasă decât visul meu! Vrei fetiță de pădurar, să fii prințesă în palatul meu?

Căci — așa șopteste vârtelnița bunică, că degiaba geozile puternice vor să ne fure bucuriile ce ne sunt sortite; dacă omul are destul curaj ca să merite să-l ocrotească zânele cele bune, ajunge întotdeauna la fericirea care-l așteaptă în marginea cealaltă a drumului.

trad. de Eufrosina Pallă

Isus printre oameni

Sunt două mii de ani de când tu fiul sfânt,
Te-ai intrupat în om și-ai trăit pe pământ,
Sunt două mii de ani și-mi pare c'a fost cri,
De când te răstigniră pe crucea cu durere,
Căci vina ti-o găsiră 'n chemări la viață nouă,
Și'n dragostea de oameni, și sfatul „Pace Vouă”
Cuvântul tău prea sfinte răsună și-azi mereu,
Dar omul este acelaș ca și 'n trecut pigmeu.
Te ia pe tine martor când știe că nu poate,
Și vinde 'n taină Doamne pe soră și pe frate,
Cu primăvara sfinte în suflete revivii
Dar sufletele 's sterpe și mințile pustii,
Căci ura ne'impăcată cu veninoșii spini,
Adânc în omentre își are rădăcini.
Și celui mai bun om, răsplata cea mai bună.
Semeni lui mărite din spini îi fac cunună.
Zadarnic fuse Doamne și jertfa ta și truda
Căci dacă-aj fi învlat din nou te-ar vinde Iuda
Și nu ca 'n vremea acela pe arginți stăpâne,
Azi orice muritor te-ar vinde pentru o pâine,
Căci atâtea Golgote și atâtea cruci, Divine
Și orice cruce vrea câte un om bun ca tine.
Și Iuda și Ana și Caefe atât de mulți sunt
Privirea ta mărite o 'ndreaptă spre pământ.

A. Năvârle

Tușa Melania

Bătrâna tuși în sec și trase pledul peste picioare. Un nepot, căruia abia-i mijia mustața, înțelegând semnul tainic, răscoli focul din sobă, asvârlindu-i câteva bucăți de lemne. În cuprinsul de lumină al lampei, spânzurată de bagdadie, noursașii de fum, isvorăși din țigări, plutiau ca niște vișări copilărești.

Afară, luna își țesea, în fire de arginți povestea eternă, îmbrăcând cu podoabă feerică sărăcia nopților de iarnă.

Tabloul acesta îmi răsare în suflet acum, după un potop de vreme.

...Așa ședeam noi copii, pe vremuri mai bune ca cele de astăzi, în fermecătoare nopți de iarnă lângă sobă, în jurul bătrânei noastre mătușe, o mărturie din alte vremi.

Mică, uscată, m'am pomenit cu dânsa în cuprinsul senin al casei de la țară, de cum am început să osebesc zilele.

Săraca Tușa Melania! Dumnezeu s'o erte!

Azi doarme și ea eternul somn al morții după o viață de zbucium, petrecută în frământările unei dureri fără grai în cuprinsul îngust al celor patru pereți ai odăiței ei. Acești patru pereți au fost singurii ei prieteni, amici și confidenți.

Adecă nu. Îmi mai amintesc și de o fotografie veche, îngălbenită pe margini și care atârna la căpătâiul patului ei de fecioară bătrână. Vedeam mereu fotografia aceasta încu-

nunată, cu un ram de iederă. Și mereu îmi tot băteam capul, ce anume va fi însemnând ramura de iederă în jurul fotografiei îngălbenite care arăta un bărbat pe care nu-l văzusem nicădată?

Târziu abia, după ce crescusem mare, când Tușa Melania se gârbovise cu desăvârșire, am ajuns să cunosc povestea, de-o duioșie tristă, a ei și a chipului din perete.

Abia atunci am înțeles rostul simbolului ramurei de iederă. Atunci am cuprins și rostul altarului de jertfă pe care l-a ridicat în sufletul ei candid de fecioară, stropul de femeie, ținta glumelor noastre de copii zburdați, sărmana Tușa Melania.

Să vedeți cum a fost:

... Bătrânul Toma Câmpian preotul, era un om căruia Dumnezeu îi hărăzise un singur dar: o corbicie fără seamăn, sprijinită de-o voință de fier.

Dacă bătrânul Toma, din întâmplare se nășlea într'un pat împărătesc, ar fi rămas de pomina veacurilor. Așa, ca preot, devenise tiranul satului și mai vărtos al casei sale. Biata preoleasă, bunica noastră, bună ca o bucăfică de pâine caldă, ajunsă supt stăpânirea strașnică a bunicului părea numai o umbră.

Cele două fete, răsărite din căsnicia lor împărțită frățeste firea părinților. Cea mai mare, mama noastră era tăiată din bunica; Tușa Melania semăna aiddoma Părintelui Toma.

Universul Literar

Cuponul Nr. 2.

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului” printre cari 2 CASE, și 2 VILE.

— Tragerea în toamnă —
Citiți în „Universul” lista premiilor.

ETERNUL CÂNTEC

— După Rosemonde Gérard —

Când eu voi fi bătrână și tu bătrân vei fi
 Când pletele 'ți bălae cădea-vor brumării,
 In Maiul plin de Soare, în vechia-ne grădină,
 Plăpândă bătrâneșă, ne-o desmorți lăjână . . .
 Când firea va renaște și'n cugete cărunte,
 Ne-om regăsi iar tineri, . . . doi juni îndrăgostiți,
 Și 'ți voi zâmbi, atunci, mișcând brazdată-mi frunte,
 . . . Ce „duo“ adorabil de . . . bieși îmbătrâniți . . .
 Te voi privi sagalnic sub bolta de glicină,
 Jucându 'ți strengărește ochiade . . . ca dinții . . .
 Când eu voi fi bătrână și tu bătrân vei fi
 Când pletele 'ți balae s'or face colili . . .
 Pe banca noastră veche, de mușchi investimântată,
 La banca de „altădată“ ne-om strânge iar la sfat,
 Mișcați de-o bucurie duioasă și bogată.
 Sfârșind dulceți de graiuri . . . prin câte un sărutat
 . . . De câte ori, odată, jurasem: te iubesc.
 Atunci cu mare grijă noi le vom socoti . . .
 De scene cu durumul din șirul strengăresc
 De multe mărinișuri cu drag ne-om aminti . . .
 O rază stîngherită din dragostea divină
 Prin părul alb, greoaie, cădea-vă minunat . . .
 Când amândoi, pe banca ascunsă de glicină
 Pe banca amintirei, ne-om regăsi la sfat . . .
 Precum mi-ești drag de-a pururi, din scară'n dimineată
 Mai mult azi ca deunăzi, și mâine și mai mult,
 Ce'mi pasă de brăzdarea din bătrânețea'mi față
 Când dragostea mi-e graiul și doina de de mult! ?
 . . . Gândește-te că zilnic să grămădesc vestigii
 A-tale și-ale mele's, aceleas' amintiri,
 Că suntem credincioși aceleas' religii,

Mereu îndrăgostiții acelorași iubiri . . .
 Dar, noi vom fi atunci, moșnegi de tot.. de gheață,
 Dar brațul tău l'oi strânge cu vlaya dedemult,
 Căci drag îmi esti dapururi, din scară'n dimineată,
 Mai mult ca astăzi, mâine, și poimâine.. mai mult..
 Din clipa dragostoasă-ce fuge ca o boare
 Doresc să-i smulg deliciul și . . . să'l păstrez tot viu
 Blagoslovind balsamul predestinat să zboare
 Domol să-i gust dulceață, s'o cuget mai târziu . . .
 Și grămădind bigotic în inimă'mi avară
 Voi strânge mângăere pentru momente grele,
 Voi fi bogată atunci de o bogăție rară,
 Căci voi deține aur din dragostele mele . . .
 Și-așa, din fericirea ce ritmic se sfârșește
 Memoria adesea dulceața ei mi-o da,
 Din dragostea descrisă cândva, dumnezeeste,
 S'o fi păstrat întreagă în cugetarea mea . . .
 Când eu voi fi bătrână și tu bătrân vei fi
 Când pletele 'ți bronzate, pe rând se vor albi
 In Maiul ce dogoare, în pacea din grădină
 Grozava bătrâneșă, duios ne-om desmori.
 In suflete brumate mijiri de dimineată
 Ne-or sugera iluzii și dragi însuflețiri . . .
 Tu vrei a stinge, poate, un zâmbet șters pe față,
 Și vom culege mierea din fostele iubiri . . .
 Dar regăsiți alături, sub bolta de glicină
 Cu atâtă duioșie în ochi ne vom privi —
 Ca doi stîngheri pe lume, uități într'o grădină,
 . . . Când farmecul se șterge sub fulgii brumării
 Când dragostea e crudă și zâmbetul barbar
 Când firea desghelată devine iar ghețar . . .

De Gik

Pentru cele două fete, decum începuseră să fie socotite domnișoare, cu prînsul casei parohiale deveni o ceta-te întunecată în care razele soarelui dacă mai pătrundeau. Strășnicia părintelui Toma ridicase ziduri uriașe în jurul ei.

Când fata cea mai mare trecuse peste al 17-lea an, într'o bună zi, părintele Toma primi în casă un tânăr pe care-l luă cu sine în „canțăriare“. După vre-o două ciasuri, părintele Toma deschise ușa larg și chemă pe bunica și pe mama. Le prezintă pe tănăr, îi spuse numele și pentru ce a venit. A cerut mâna fetei și că dânsul a promis. Bunica își frecă mâinile, a poi încercă să le ducă la ochi, simțind că oaspeți nepoftiți se grămădesc să iasă...

Un tușit scurt, dar mult grăitor, chemă pe bunica la realitate. Dete curs liber lacrimilor și împreună mâinile tinerilor sărutându-și ginerile pe care atunci îl văzuse întâiași dată în viață-

Așa s'a măritat mama.

— Știu eu ce fac, — a zis bunicul — și cum fac eu așa este bine făcut! Sau credeți că am să îngăduiesc ca să vă întocmiți viața după cum stă scris în cărți? Prostii.

Și nimeni n'a îndrăznit să sufleo

vorbă. S'a făcut nunta și a fost bine. De data aceasta metoda bunicului n'a dat greș. Când veni însă rândul mătușii Melanii, părintele Toma o sfecti. Urmându-și metoda, bunicul prezentă și pe al doilea ginere taman ca pe tata. Când fu însă mai sigur, dete peste piedică.

Tușa Melania spuse în fața a-lesului că nu are dor de măritis, dar, presupunând că l-ar avea, mirele nu-i convine și nu-l vrea.

Bunicul, când își dete seama de această răsvrătire nemaipomenită, crezu că l-a ars cineva cu sfârcul unui bici peste ochi. Se stăpâni însă până ce plecă tănărul. Dar atunci isbucni:

— Care va să zică te răsvrătești, domnișoară?! Răsvrătire în casa mea, contra mea? Să iei bine seama ce faci... mai e timp... vrei... nu vrei?

Bunica, sârmana, incremenise cu colțul șorțului dus la gură, în pragul uși.

Tușa Melania se îndreptă, lăsă capul îndărăt și luând la țintă ochii bunicului, zise răspicat:

Bunicii îi se păru că aude crăpându-se peretii. Îi era că se prăbușea casa, peste dânsa, atât de grele i se vădiră cele două vorbe necunoscute în casa parohială.

Bunicul ca și când ar fi prins rădăcini...

— Va să zică nu vrei, gemu el...

— Sunt fata d-tale, strigă Tușa Melania și eși din odae.

În fața acestei răsvrătiri Părintele Toma își perduse cumpătul. Neștiind ce să facă, luă pălăria și cărja și se duse în sat. Când s'a reintors, spre sară, părea că se liniștise. Dar, din ziua aceea, pentru fiica lui, el nu mai avu o vorbă. Tușa Melania încetase de-a mai fi pentru dânsul.

Tot în aceiași seară, Tușa Melania, urcându-se în odăita ei, scoase o fotografie dintr'o cutioară ascunsă, acoț perind-o cu pătimașe sărutări.

Prilej la acest martiriu care începuse, îl dăduse icoana unui vis. Pe vremea când surorile erau la școală se infiripase dragostea tușii Melania cu acela al cărui chip îl arată fotografia tănuită cu atâtă sfințenie. Sub farmecul dragostei de student poate cea dintâi a lui, în cine știe ce seară termecată din Mai, tănărul stoarse făgăduinta fetei că-l va aștepta. Fata s'a nvoit. I-a cerut în schimb cuvântul că are să vie și, i-a cerut fotografia, s'o aibă aproape, să-i întărească sufletul în clipe de slăbiciune și ispite viitoare. În seara aceea când dânsul

sa se împotrivi, fotografia parcă luase suflet.

Apoi, zile s'au scurs după zile. Primăveri și-au desfăcut podoaba după primăveri și toamne au cernut frunzele lor uscate peste trupul atâtor frumuseți.

Dar Tușa Melania aștepta cu credință de fier...

Fotografia îngălbenise cu desăvârșire, chipul se spălăcise de atâtea sărutări, de umezeala atâtor lacrimi, picurate în sfințenia curată a încăperii de fecioară.

Anii se mistuiră și alesul nu mai venia.

Iar biata Tușa Melania se pleca tot mai mult către pământ, se făcea tot mai acru, mai arțăgoasă în vreme ce pe fața ei, brazdele trase de plugul vieții se întăreau îndesându-se și înmulțindu-se an cu an.

Când am ajuns eu să prind povestea tristă a vieții ei de zburcun de așteptări zadarnice, de curățenie ideală. Tușa Melania era bătrână, bătrână.

Și tot mai aștepta. Ștutoare de propria ei tărie de suflet ea a îmbrăcat în firea ei pe tânărul care-i luase cuvântul și căruia dânsa îi ridicase altar de slujbă în inima ei de fecioară altar de jertfă și, aducând drept priinos pe acest altar — atât de rar — visul unei tinereți pierdute.

Intr-o iarnă tocmai în preajma Crăciunului, ne pică un oaspe în casă. Un prieten de școală al tatii care nu se văzuse cu el de vre-o trezeci de ani. Bucuria bătrânilor nu se poate descrie. Era, ca și când perdeaua ce acoperea trecutul anilor de tinerețe s'ar fi dat la o parte îngăduind celor doi bătrâni să mai trăiască odată aceea ce a fost acum, când se vedeau aproape de apusul vieții.

Deodată tata întrebă:

— Rogu-te, Gheorghe, să-mi spui, cum s'a prăpădit prietenul nostru Radu Părăianu...?

In odaie se făcu o clipă liniște.

— Radu?... S'a prăpădit așa cum a trăit. S'a șters cum se șterge o umbră. Sunt aproape 25 de ani.

In liniștea ce urmă un cutit isbindu-se în farfurie sună ca un lipă desperat.

Tușa Melania îl scăpase din mână-l tremurândă.

— Melanie, Melanie, ce-i cu tine?

Tușa Melania tremura toată iar lacrimile îi curgeau în rostogoliri de mărgăritare peste brazdele adâncite ale feții.

— Ți-rău Melanie? — Spune ??

Ea nu răspundea, ci continuă să plângă plânsul ei îngrozitor de dureros, fără hohot, fără glas, plânsul adevăratei dureri înmormântată în dosul celor doi ochi din cari isvorau râurile sfinte ale durerii ei mute.

Când s'a ridicat să treacă în odaia

PRIN ITALIA

Casa Vestalelor din Roma

ei, Tușa Melania n'a mai putut face drumul singură.

Întâmplarea aceasta venită din senin a răscolit pacea casei parohiale.

Tata încercă să cobore iar în făgaș și zise mamei:

— Ia mai slăbește cu spaima! Așa-i cu fetele astea bătrâne. Să'nduioțează de-o nimica toată.

Mama însă nu se putu liniști.

Și iată cum a doua zi, dis de dimineață ne trezirăm în lipetele ei.

Tușa Melania să sfârșise în decursul nopții.

În cuprinsul alb al patului ei de fecioară dânsa adormise lin cu mâinile încrucișate și ținând între degetele înghețate vechi și îngălbenită fotografie. În jurul buzelor supte, strânse în cercul de sbârcituri incremenite umbra unui surâs fericit.

Tata, cum se plecă asupra ei dete cu ochi de fotografie și tresări.

Ochii lui — avea doi ochi atât de

frumoși și atât de buni — se împănjeniră, și două lacrimi se furișară grăbite, pierzându-se în barbă.

Recunoscuse chipul lui Radu Părăianu...

Pe deasupra mormântului mătușii Melania iarba a încolțit și s'a vestejit de neenumărate ori, s'a asemuit pământul și n'a rămas decât crucea, hățută de vânt și de ploaie, și amintirea sufletului ei duios de fată bătrână.

Mihail Gaspar

„UNIVERSUL LITERAR“

PREMIILE FILATELICE

Pe luna Maiu 1925

CIPON No. 2

Vântul

*Pornit pe căi tăcute, a.eargă zi și noapte
Și nimeni nu-l indeamnă și nimeni nu-l oprește...
El trece azi furtună iar mâine se obrește;
Tot mâine lin și leneș, apucă 'n altă parte.*

*Drumeț fără odihnă, pe aripi fermecate
Cutreeră văzduhul și vremea t'nsorțește.
E-a lui nemărginirea și totul cucerește
Intr'o clipită oarbă, în zări necercetate.*

*Și timpul nu-l măsoară, nici drumul care-l face...
Din căi fără de număr, alege care i place,
La nimeni nu se uită când trece pe cărare.*

*Și nimeni nu s'așteaptă să-l vadă când apare...
Răzleț, pe drumuri moarte, nu știe unde-ajunge
Și cântă pentru-o lume și pentru ea, el plânge...*

C. Delamunte

Spiritul și inima d-nei de Sévigné

D-na de Sévigné reprezintă întreg secolul al 17-lea; sau, cel puțin, e reprezentanta cea mai complectă a secolului 17-lea pe care l'a arătat lumii sub toate aspectele. D-na de Sévigné reprezintă iubirea pentru rege, *loialismul* și regalismul adânc, fanatic, sentimental, admirația și afecțiunea față de rege precum și față de șeful familiei. E regalismul simțit de o femeie, cu o delicateță și o gingăsie deosebită, e regalismul care a fost simțit puțin ca al Henriettei de Anglittera, simțit de princesa Palatina și de ducesa de Burgonia.

Acest sentiment a fost simțit de multe femei din secolul al 17-lea, de unele mult mai mult de cât de către D-na de Sévigné; ea însă ni-l arată așa cum a fost în inima femeilor Franței din acel timp și astfel cum ele l-au inspirat bărbaților și astfel cum, din societatea înaltă, acest sentiment se coboară până în popor.

Regele Soare își aruncă razele sale asupra multor pagini ale Doamnei de Sévigné luminându-le o clipă, precum nu se poate vedea cartea lui Virgil sau a lui Horațiu astfel de cât desfăcându-se peste strălucirea lui August ca și peste o glorie.

D-na de Sévigné reprezintă patriotismul francez din secolul al 17-lea, care, la acea epocă, nu se putea despărți de regalism și, despărțit de dânsul, n'ar fi avut rost.

Acest patriotism și-a avut însă gloria sa și în operele lui Boileau, La Bruyère, La Fontaine, Bossuet, Fénelon; un patriotism fierbinte, întune-

cat, invidios, mândru și exclusiv, nesfârșit de respectabil cu toate acestea, amintindu-și de faimoasa Ligă, de Henric IV, de pământul francez de atâtea ori călcat și devastat de dușmanul străin, amintindu-și de defecțiunile atât de repetate și atât de recente (acelui secol), de acei conetabili de Bourbon și neputând să ierte prințului de Condé de cât în considerația serviciilor aduse „*apoi*” și „*înainte*”.

Acest dulce și cald patriotism respiră nu numai în admirabilele pagini ale D-nei de Sévigné asupra morții lui Turenne, dar și în alte multe pasaje unde se vede pe marchiza de Sévigné urmărind armatele franceze în izbânzile și înfrângerile lor, cu pasiune, cu o pasiune comunicativă și contagioasă, cu o nerăbdare răsboinică care o face să devie melancolică și dureroasă pe măsură ce armatele înaintază și pe măsură ce se prevedea că cuvintele ei glumețe și tragice în acelaș timp vor căpăta un sens rămas celebru și clasic:

— „D-nul de Turenne e totuși mort!”

D-na de Sévigné e amorul eroismului, e ceia ce înseamnă „*trebuie să trăești periculos*”, pe care cu două secole înainte de Nietzsche, de la romanele lui Calprenide și tragediile lui Corneille până la cuvintele profetice ale lui Arnauld și ale lui Nicole. întreg secolul 17-lea a repetat ca pe deviza sa. Desigur, d-na de Sévigné nu a fost o ducesă de Longueville sau o Mare D-șoară; când e vorba însă de Turenne, de Condé, de Luxem-

burg, de Lauzun, de aceia, chiar, pe care ea nu i-a iubit de cât pe jumătate, gestul curajos și cavaleresc o atrage o seduce, o cucerește și o înduioșează profund. În fața stoicismului lui La Rochefoucauld și în fața generozității simple și „*naivă*”, precum se spunea pe atunci, a cardinalului de Retz, ea e fermecată în mod respectuos. Acești aventurieri ai marilor discordii, deveniți niște înțelepți, și cari sub noua înfățișare, și-au conservat toată seva, li impun în mod straniu, o captivează, o rețin.

D-na de Sévigné a intrupat iubirea filosofiei religioasă și iubirea elocinței religioasă; acestea au fost cele două nobile pasiuni ale secolului al 17-a. Acest secol a avut iubirea de Dumnezeu pe care Bossuet, prea pretențios, se plângea că a pierdut-o. Bossuet a iubit din toată inima și cu tot gândul pe Dumnezeu și i-a plăcut să-și pue inima toată și frumoasa-i rațiune în serviciul credinței, căutând rațiunea de a crede după ce a găsit-o chiar și chiar fără a avea nevoie de această rațiune.

Oratorii creștini sunt filosofi, și câte-odată, filosofi mari; filosofii sunt de multe ori oratorii mari ai amvonelor creștine.

În tot timpul secolului al 17, aproape; a fost o dorință neobosită de a se explica ideea de Dumnezeu și să se analizeze adevărurile religiei. Acest secol, mai mult poate de cât ori-care alt secol, a căutat să-și dea seama de ceia ce credea și de ceia-ce era de crezut.

D-na de Sévigné l-a reprezentat în mod fermecător; fără spiritul de a epigamiza, D-na de Sévigné, a fost în privința filosofiei religioase a secolului 17, ceia ce George Sand a fost pentru filozofia socială a secolului 19. Ea n'a fost totdeauna bine înțeleasă, însă s'a pasionat totdeauna de rațiunea justă, foarte curioasă și personală. Jansenistă, independentă, ea a admirat pe Pascal pe care un Baudelaire nu'l poate critica.

D-na de Sévigné a iubit religia ca și secolul său, cu modestie și candoare, în acelaș timp, și cu o dorință discretă să o vadă expusă în mod eloquent.

Ea reprezintă secolul al 17-a și cu iubirea ei pentru morală și pentru moralisti. Acest secol a fost moralist subtil, și cu entuziasm a primit, deci pe un *Nicolae* care „se cobora în inima omenească cu o lanternă”, pe un Racine care se coboară în inima omenească cu o lampă funebră, sau pe un Rochefoucauld care a făcut, cu o severitate neînduplecată, mărturisirea genului omenească și examenul de conștiință a lumii întregi.

D-na de Sévigné a binemeritat din partea moralei, de oarece moralei i-a plăcut să se spue bine despre ea, a recomandat-o, a lăudat-o, a răspândit-o

în lume și această sublimă femeie a gloriosului secol de aur, i-a fost credincioasă.

***

D-na de Sévigné reprezintă încă și iubirea pentru societatea înaltă, și, din acest punct de vedere, ea a rămas incarnația însăși a secolului al 17-a.

Acest secol a fost secolul saloanelor cari nu sunt academii, nici budoare, nici săli de conferințe, nici cluburi; au fost saloane. E secolul societății care iubește oratoria și care nu s'a servit de această oratorie de cât pentru distracții. E secolul cuvintelor profunde, al cuvintelor franceze prin excelență. E secolul care a învățat Europa să converseze. E secolul tradiției.

D-na de Sévigné a gustat natura cu inima ei toată, a iubit marea chiar, ceia ce relativ era rar în acea epocă. Ea a fost înamorată de ape, de arbori, de crepuscul și de lună. Și ceia ce o diferențiază de un Racan, de Théophile de Saint-Amant, de d'Assouci și de La Fontaine, cel puțin de Segrais, de Boileau și de Fénelon, (și de însuși Andrei Chénier chiar), e că ea n'a admirat natura cu simțimintele celor vechi sau, ajutată în mod discret de aceștia, ci ea a admirat-o cu propriile-i simțiminte poetice, cu abia care amintiri de Arioste sau de Tasse.

Și, ceia ce trebuie să remarcăm, încă, o că natura nu i-a fost o consolatoare. Modernii noștri amanți ai pădurilor și a locurilor iubesc natura cum ar iubi o ființă oarecare; o iubesc, ca să se consoleze de societate, de umanitate, sau de o faptă neomenască; ei o iubesc cu toată puterea mizantropiei lor; d-na de Sévigné a iubit-o mult pentru ea însăși, și a iubit-o fără să aibă nevoie de dânsa, ca și cum ar fi avut nevoie totuși de mângâerile ei, ceia ce constituie, neîndoiios, cel mai adânc fel de a iubi.

D-na de Sévigné reprezintă secolul său chiar cu defectele sale, cum e firesc și inevitabil.

Ea a aprobat Revocarea Edictului din Nantes, nu ca toți contemporanii ei, căci au fost câte-va excepții, ci că majoritatea contemporanilor ei catolici.

Nu e de cât un punct în care d-na de Sévigné nu reprezintă secolul al 17-a, sau două poate, unul însă mai cu deosebire. Ea s'a îngrijit puțin de artă și nu s'a preocupat de loc de știință. Ea n'a ignorat numele principalilor mari artiști ai secolului al 17-a: ea însă nu vorbește nici odată de cât scurt și fără pasiune de aceștia, ca și La Fontaine; nu spun însă ca și Molière. În ce privește științele, ea le-a ignorat în mod complet. Nu pot spune însă dacă, asemenea lui Malebrauche, ea soția ca ocupații copilărești și nedemne (ale omului) de a observa anatomia

unui fluture sau a unui crustaceu; e adevărat însă că ea nu și-a întors privirile la acestea, cu atât mai mult, atât de înamorată de lumina lunii, ea nu s'a ocupat de astronomie. Cu toate acestea secolul său a fost cum preocupările (acestea) științifice au devenit o modă. Ea a văzut pe „femeile savante” succedând „Prețioaselor”, și pe „femeile științifice” succedând „femeilor savante”; a văzut pe d-na de Sablière succedând d-nei de Rambouillet și a trăit destul ca să vadă, cu zece ani chiar înainte de a muri, pe de Fontenelle explicând faimoasa sa operă: „Pluralitatea Lumilor” unei marchize care nu era ea. Cum în literatură, ea a iubit pe scriitorii anului 1630 sau pe scriitorii mai recentii cari ar fi putut place publicului din 1630, tot astfel, ea n'a fost atrasă către știință, de oarece publicul din 1630 nu se ocupa de loc de știință.

Dacă Voltaire a maltratato, dacă a spus de ea că era prima persoană a secolului său în ce privește stilul epistolar, și, mai ales ca să povestească floacuri cu gingășie „și că, ce e păcat că e lipsită cu totul de gust” aceasta a făcut-o, în mod foarte evident, pentru că ea n'a iubit îndeajuns pe Racine; și poate că, deasemenea, n'a avut nimic comun cu d-na du Châtelet.

Cu toate acestea nu e mai puțin adevărat că d-na de Sévigné reprezintă aproape în mod exact secolul căruia a avut onoarea să-i aparție, și care, la rândul său, a avut onoarea să o posede. D-na de Sévigné nu s'a stabilit într'un personaj; ea le-a jucat pe toate, în așa fel în cât a făcut invidios pe acela pe care l'a adoptat.

D-na de Sévigné nu e numai una din marile scriitoare cu care Franța se mândrește, ea a fost și rămâne, ca

mamă, ca prietenă, ca patriotă, una din „acele femei ale Franței” de care Franța se mândrește și pe care o arată cu o legitimă onoare străinătății și lumii întregi ca pe cea mai nobilă onoare națională. D-na de Sévigné proiectase de sigur în glumă, să scrie un Tratat asupra prieteniei.

Ea n'a avut nimic de regretat, căci l'a scris.

Scrisorile sale admirabile, rămase clasice în literatura universală, sunt un tratat „De Amicitia” fermecător, delicat, pătrunzător, desmierdător și profund, precum, spre sfârșit, un „De Senectute”, cordial, melancolic și dulce, care „provoca gustul de a îmbătrâni” sau care consolează. Se va spune veșnic cuvintele lui Joseph de Maistre, vorbind de opera epistolară a d-nei de Sévigné:

— Dintre—d-na de Sévigné și d-na de Grignan (fiica sa), care aș vrea să fiu? Fiica, ca să primesc scrisorile din partea mamei.

Și se va spune veșnic că prietena sublimă are gloria aceasta, că iubită în timpul vieții sale de toți acei cari, cunoscând-o, erau demni să o cunoască, ea a fost iubită încă și după moarte și va fi iubită totdeauna, neexistând hărbat sau femeie care cetind-o să nu dorească să aibă, chiar fără geniul ei, o prietenă ca d-na de Sévigné și care să nu se întristeze părăsind-o!

Petru V. Gădeci

SINGURATATE

*Când m'am întors în casa din care ai plecat
Și-am privit în juru-mi, mi s'a părut pustiu,
Și 'ncet... pe nesimțite, încet, fără să știu
M'am pomenit plângând pe-o margine de pat.*

*Când m'am întors în casa din care ai plecat
Plângând priveam în juru-mi și nu recunoșteam
Nimic din toate-acelea pe care le iubeam
Toate-mi păreau străine de cele de-altă-dat'.*

*De după deaturi luna rotundă ca o roată
Se ridică pe cerul albastru 'ntunecat
Se ridică 'ntr'una și mă privea mirată.*

*Sdrobit, ca'n nesimțire, pe o margine de pat
Am stat gândind la tine și plâns'am noaptea toată,
Când m'am întors în casa din care ai plecat.*

Ion Hoinarul

Galeria artiștilor

Adam Bălțatu

La „Mozart“ expune lucrări admirabile. Adam Bălțatu e un luminist de forță. Anul acesta ne prezintă și o lucrare de mari dimensiuni: *Naufragiul*. Efectul de mare e minunat prins. Grupul de compoziție, înfățișând pe supraviețuitorii dezastrului, așa cum au putut scăpa de furia elementelor, e tratat cu mult avânt coloristic și psihologic, exprimând realitate și adevăr.

Pictorul Adam Bălțatu are luminositate neașteptată în peisajele sale. Mai puțin năvalnic dar mai subtil în lucrările din anul acesta, el mărturisește un progres forte, pe care l'am prezis acum doi ani.

Spiritul de perspectivă, tratamentul sincer, coloritul viu, desenul bine înțeles, ne spun că maestrul creează în inima naturii, stăpânând cu competență imaginația, păstrând aproape instinctiv frăgezimea momentului, a realității. E multă euritmie în lucrările acestui pictor de mare talent.

Puterea talentului său ne dă mari speranțe de viitor, mai ales dacă va isburi să vadă galeriile vestite din străinătate și opera marilor măestri ai veacurilor.

Aceasta ar fi numai o întregire a culturii sale artistice, căci talent are din belșug și simț estetic cu prisosință.

Peisajele sale sunt minunate efecte din natură, văzute și trăite de el ca un mare îndrăgostit al firii.

Expoziția pictorului Adam Bălțatu e deschisă până spre sfârșitul acestei luni.

E o demonstrație admirabilă împotriva curentelor false, pe care modernismul le-a introdus și în domeniul artistic, făcând ca tot felul de elucubrații și insanități să prindă rost acolo, de unde ar trebui să fie alungate cu revoltă și dispreț.

Toți necheamați, din cari școala n'a putut să facă nimic bun, s'au înregistrat sub cupola nouilor curente, amestecând lumea cu nebuni, care au dispărut de mult din apusul civilizat, îngropate sub piramida disprețului public.

O astfel de impresie îți face salonul „oficial“ din anul acesta, de unde au fost gonii cei mai buni artiști. Noroc că expozanți ca Adam Bălțatu, Băeșiu, Bordenoche, Bulgăraș, Băncilă și alții îți recrează admirabil sufletul, purtându-te spre sferile senine ale desăvârșitului estetic.

L. I.

Cronica medalistică

de C. A. ORĂȘIANU

1862. Medalia Azilului Elena Doamna

În timpul domniei lui Cuza, domnăna sa Elena, voind să vie în ajutorul fetelor orfane a înființat, fiind ajutată de mai mulți oameni politici, azilul care îi poartă numele.

Cu ocazia inaugurării acestui azil s'au bătut la Paris, medalii de aramă de 51 m. m.

Avers. În mijlocul medaliei macheta clădirii azilului. Deasupra, pe două rânduri inscripția: ASILUL ELENA DOAMNA.

Dedesubt pe patru rânduri PENTRU

— COPII GASITI — ȘI ORFANI.

Sub macheta în partea stângă e semnătura gravorului CAQUE GRAV DE L'EMPEREUR.

Revers. Marca țării având deasupra pe 7 rânduri legenda: FONDAT — LA ANUL 1862 IULIE 29 — DE — M. S. DOMNA ELENA — SOCIA — DOMNITORULUI ROMANIEI — ALESSANDRU ION I-O.

Sub marca țării pe două rânduri: FIIND MINISTRU DE INTERNE — D. NICOLAE CREȚULESCU.

1863. Medalia Arsenalului armatei

Vodă Cuza cunoscând importanța aprovizionării armatei cu arme și muniții, a hotărât să înzestreze țara cu o fabrică, care într-o măsură oarecare să repare arme (pusci și tunuri) și să facă și munițiile necesare. Cu ocazia inaugurării s'au bătut la această gravor care a făcut și medalia *Azilului Elena Doamna*, medalii de 51 m. m.

Avers. În mijloc macheta vechitului arsenal care mai există și astăzi cu

oarecare modificări.

Deasupra pe trei rânduri inscripția: MANUFACTURA — DE — ARME.

Dedesubt marca țării.

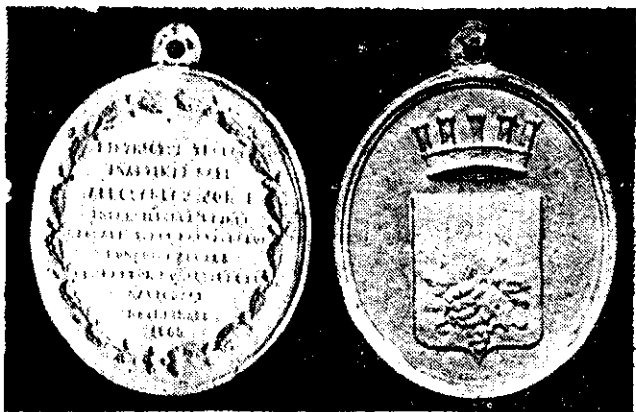
Revers. Pe nouă rânduri legenda: MANUFACTURA DE ARME — A — ROMANIEI — FONDATA IN TIMPUL DOMNIEI — LUI — ALESSANDRU IOAN I-O FIIND MINISTRU DE REBEL — GENERALUL ION : EMAN: FLORESCU — ANUL 1863 LUNA IUNIE.

1863. Medalia jud. Tecuci din Vodă Cuza

Pentru marele act al secularizării averilor mănăstirilor închinat, județul Tecuci a comandat gravorului Stern dela Paris, care mai târziu, sub

domnăna regelui Carol, a gravat și monedă de un leu și doi lei de argint o medalie ovală 40 × 46 milimetri cu toată de argint și bronz. Medalia

toartă, de argint și bronz. Medaliile sunt turnate nu bătute.

Avers. Marța județului Tecuci (un ciorchin de strugure).

Revers. O coroană de stejar. În mijloc pe 10 rânduri legenda: **DIS-TRICTUL TECUCI — ÎNALȚIMEI**

SALE — ALECSANDRU ION I — ÎNTEMEIATORUL UNIREI — RĂS-TAURATORUL DREPTILOR — ROMANIEI ASUPRA — BUNURE-LOR MONASTIREȘTI — NAȚIO-NALE — ÎNSTREINATE — 1863.

1864. Medalia Orașului T. Măgurele lui C. Negri

Ca și orașele București și R. Sărat județul Teleorman împreună cu capitala sa T. Măgurele, au bătut, în cinstea lui Costache Negri, o medalie de 54 m. m. la gravorul A. KEK-BERG. Această medalie se numește foarte colecționari *Ottele*. S'a bătut în argint și aramă.

Avers. În mijlocul unui câmp cu iarbă e un berbec cu trei oi, care reprezintă marca județului. Pe margine într'un cerc, inscripția: **MUNICIPALITATEA ORAȘULUI TURNU-MA-**

GURELE CU JDEȚENI.

Revers. Pe 13 rânduri legenda: **SEMN — DE RECUNOȘTINȚA — DOMNULUI C. NEGRI — PENTRU CONCURSULU CE A — DAT SUB MARIA SA DOMNITORUL ALEX-ANDRU IOAN I — CA AGENT AL PRINCIPATELOR UNITE — ROMANIA LA CONSTANTINOPOLE — ÎN GLORIOSUL FAPTU ALU — SECULARIZĂRII MONASTIRILOR — PAMANTENE — ZISE ÎNCHINATE — 1864.**

Munca

Pământul obosit tresăită de bucurie sub picăturile de rouă răcoritoare!

Sunt lacrimile de dragoste care picură din ochii nopții când se apleacă să strângă-n bratele-i voluptoase pe amanul ei iubit. Acuma este al ei! La sânul ei duios și plin de mister pământul se va răsfăța, va răsufla!...

În șoapte de dragoste, el va istorisi

noptii faptele lui: sbuciumările, sforțările lui uriașe, săvârșite sub îndemnul de foc al aprigei luptătoare: Ziua!

Bucimărit de lumina ei arzătoare, frământat de mâinele ei rapace și brutale, ziua nu dă răgaz pământului, îi cere muncă, muncă titanică de rob, produs rodnic și netrudit, fierbere a minții lui nemărginit de bogată! Dăruit de razele de foc ale soarelui, el saltă, apleargă și din munca lui gigantică dă zilei minuni de bogății. Se luptă crează,

și'n mișuneala vieții, pentru nemărginitele-i nevoi; pentru capriciul firei, schimbăcioase ale vieții, trebuie muncă, produs veșnic insuficient, fantazie nelimitată, rodnică producție! Și pământul lucrează, și la tot în jurul-i, dă puterea: createare a muncii, și blânda răsplătă a odihnei.

Frumoasa noapte cuprinde în brațele-i oacheșe, miădoase, răcoroase și parfumate pământul obosit, și'n sărutări desmierdătoare își adoarme îndrăgostitul pe sânul-i plin de vise...

...Cocoșii cântă! câinii lată, vitele mugesc! păsările ciripesc! și sus, sus, pe cer, un văl cenușiu învalue orizontul. Cenușul se face violet, apoi purpuriu, și cerul pare deodată aprins.

În acea văpae apar mănuchiuri de raze de argint, și globul de aur al soarelui se ridică din neant! Lent, măreț, scânteitor, vine ca un împărat care, împodobit în haine de briliante, sue solemn treptele de marmură ale palatului său! Și pământul cu viețuitoarele lui gălăgioase împinse de nevoile inerente firei lor, încep mișcările dătătoare de viață, și ziua strigă cu glasul ei puternic și neîndurător: la muncă! la muncă!...

Cu ochii tăi...

*Cu ochii tăi frumoși și nepătași
Ce-mi amintesc atâta nădușoare,
Cu ochii tăi cei pururi adorați
Mi-ai inspirat întâia nșiorare.*

*Cu ochii tăi cu gene tremurânde
Asemeni unui vis fermecător,
Cu ochii tăi cu străluciri de unde
De câte-ori m'ai prins în vraja lor!...*

*Cât de adânc pătrunde-a lor privire
În noaptea ce din ei îți stă desprinsă,
Ce scânteiri de focuri în clipe
Imprăștiie privirea lor aprinsă!*

*...O! de-as simți o veșnicie 'n mine
Fiorul din privirea lor cum arde
Și tot misterul umbrei lor divine
Și toată dulcea lor seninătate...*

*Din focul din lumina lor de stele
Ce se revărsă ca și vaturile mărilor,
Aprinde-voiu singurătății mele
Făclă pe mormântul depărtării.*

N. Anghel-Bacău

Traducerile din clasici

I. — În acești doi ani din urmă, s'a îndeplinit în mișcarea noastră culturală un eveniment rar și îmbucurător: s'au tipărit peste treizeci de opere clasice în traduceri nemerite și adeseori unice. Evenimentul a trecut însă aproape nebăgat în seamă de critică și de cititori. N'am văzut, nicăieri o dare de seamă completă și justă asupra comorii antice talmăciită în românește, nici recenzii asupra volumelor separate. Peste tot, simple notițe informative. Și lucrul e nedrept pentru că faptul acesta e de o mare însemnătate.

II. — În ziua de azi, nu toți au timpul și mijloacele de a cunoaște clasicii în traduceri franceze sau germane. (De cei cari pot citi textele originale nici nu mai vorbesc; un cunoscător al elenei și latinei, e astăzi o adevărată „*rara avis*”). Unele din ele s'au epuizat, altele se întâlnesc arareori prin vitrinele librăriilor noastre. Se pot procura numai comandându-le de dreptul editurii sau prin mijlocirea unei biblioteci publice. Numai socotesc că pretul lor e destul de ridicat. Deci un prim folos al seriei de talmăcirii românești, pune la îndemâna tufurora pe un pret nepretențios, autori inaccesibili, până acum, în limbile apusene.

III. — Și e de mare folos cunoașterea acestor autori. Mai întâi, mulți din ei au o filosofie prielnică epocii noastre; ne învață să ne luptăm pentru bine și adevăr și să ne resemnăm în fața soartei nestatornice. *Un Marc-Aureliu* și *Epictet*, filosofi stoici, pot fi adevărate călăuze în viață. Maximele lor, călitate în viață iar nu plăsmuite într-o vagă și aristocratică metafizică contemplativă. — ne arată ce e trecător pe lumea aceasta, ne lămurește scopul existenței și ne îndeamnă la luptă și la datorie. O filosofie sinceră, adevărată, care te cucerește de la început; bunul simț alăturat cunoașterii profunde a nimieniciei celor omenești.

În generația noastră roasă de sport și pornografiile, lecturile antice ar fi „*dușul*” mântuitor.

IV. — Apoi, trebuie să se știe că operele clasice erau săurite în muncă fructifică. Nu ajunge *talentul* pentru perfecțiune: intervine *rațiunea* cu migăleala ei secundă care scutură opera de orice influență prea legată de epocă, de o personalitate caducă. Acesta era crezul artistic al celor vechi. Și celitorul de astăzi, chiar în traduceri, urmărește arta antică: descopere munca creatorului, talentul și cugetarea sa. Și cunoscând un dialog platonice sau o tragedie eschiliană în-

deplinește în același timp munca gânditorului și cea a filosofului.

Repetăm că acea *muncă* a lectorului nu se petrece decât în lectura clasicii. Pentru că fără această muncă ei nu pot fi înțeleși. Și isprăvind cartea, două foloase se adaugă spiritului lectorului; cel *estetic* — cunoscând procedeele adevăratei și eternei arte — și cel *rational*, prin analiza ce a fost silit să facă pentru priceperea cărții.

V. — Și iată deci, trei foloase imediate ale casicilor: o *morală* alintătoare de suferinți, o *estetică* absolută și o *judecată* sănătoasă. (Cititorii să mă ierte că stăruiesc atât de îndelung asupra „*soloaselor imediate*”, dar eu nu uit că și în cultură, chiar și în filosofie, se caută astăzi cu deosebire *utilitatea*).

În afară de acestea, lecturile antice ne aduc în minte vremuri și oameni cari interesează ca orice trecut istoric mai ales că acest trecut a fost unul din cele mai mărețe ale omenirii și păstrează legături trainice cu ființa românilor de astăzi.

Când realitatea ajunge nesuferită prin urâtenia și țepii ei, privelistea unei lumi eroice o poate îndepărta cu ușurință. Și această priveliste nu e un joc copilăresc, un romantism infanzial, cum îl învinuiesc hancherii-filozofi, ci, o nevoie imediată a spiritului. Numai într'un trecut idealizat de depărtare și imaginație, se mai poate găsi conștiința unei lumi perfecte. Și acest trecut — prin moralitatea sa — poate fi foarte bine acela al Republicii și imperiului roman. (Nu vorbesc de decadentă: ea se întâlnește peste tot în zilele noastre, așa încât nu se simte nevoia de a o căuta în antichitate). Din cunoașterea trecutului învățăm să pretuim cum trebuie prezentul: și tot din victuirea cătorva clipe în mijlocul lui, căpătăm puteri nouă pentru lupta de toate zilele.

VI. — După ce am arătat faptele pentru care lecturile antice sunt demne de a merita atenția cititorilor, mă întorc la vrafal de talmăcirii românești din ultimii doi ani. Am scris că unele sunt unice; de pildă „*Odiseia*” în versiunea d-lui *Murnu*. E de prișos să stăruim aici asupra meritelor talmăcirii: cei cari cunosc „*Iliada*” a celuiiași traducător își pot da seama de măreția lucrării.

Pomenim apoi „*Dialogurile*” lui *Platon*, traduse de d. *Cezar Papacoste*, precum și „*Perșii*” lui *Eschil*, în traducerea d-lui *Ion Foti*. În ce privește talmăcirile d-lui *St. Bezdechi* ele sunt numeroase și alcătuite într-o limbă vie, finerească: a fost însă a-

cuțat cu dreptate că traducerea lui *Lucian* n'a fost făcută după textul grec ci după versiunea franceză.

În general traduceri sunt corecte și muncite; iar editarea ieftină la „*Casa Școalelor*” și artistică la „*Cultura Națională*”.

VII. — Pomenind numele acestor două edituri de seamă, ne apropiem și de rezolvirea unei ultime probleme: de ce au apărut în doi ani atâtea traduceri, pe când în ceilalți ani numărul lor era atât de restrâns? Răspunsul ar fi chiar în ființa acestor două edituri dezinteresate.

Până acum nimeni nu întreprindea asemenea lucrări, pentru că era sigur că va păstra manuscrisul în sertar, editorii nepublicând decât acele cărți a căror desfacere e asigurată. De aceea și numele acestor două institute culturale nu trebuie uitat în scurta noastră dare de seamă.

Mircea Eliade

Balada râsului

*Eu sunt cascadă de opale și safire;
De diamante, de topaze, pietre
scumpe;*

*Eu sunt o strălucire ce irumpe;
Sunt flăcări de lumină în potire.*

*Spontană izbucnire de viață,
Răstrângerii de culori printr'un cristal
Un val de spumă, înflorind, un val—
Ce se înalță scânteind din ceașă.*

*Simfonică beție de lumină —
Ce se împletesc în străluciri bizare,
Sunt amforă din, care stropi virgini
De rouă, bei în zori de sărbătoare.*

Petre Antonescu

Insemnări de SILVIU NICOARĂ

Balzac a fost un mare mâncăcios. E și explicabil, când ne gândim la cele patruzeci de ore de muncă zilnică, muncă grea de creator și care i-a adus pierirea; atât de timpurie, la cincizeci de ani. Pe lângă aceasta bea și foarte multă cafea, care îi aducea insomnia trebuincioasă lucrului, dar care i-a și zdruncinat nervii. Avea odată o cafea atât de „tare”, încât Balzac pretindea că șeșese cești ar omori un om. Lucrul e, de bună seamă, exagerat; însă prietenii aveau grija să adauge, când îi cereau o ceașcă din cafeaua aceasta minunată:

N O R I I

Trec nouri albi și negri în haosul ceresc
 Și soarele rămâne ascuns de către ei
 Și nouri se-adună, se-alungă toți și cresc
 Și par noian himeric de pasnici fun'gei.
 Pe boltacea serină pe care-au fost cândva
 În nopțile tăcute lucioase stele mi
 Și mândra lună plină ce'ntotdeauna va
 Da farmec boltii-albastre, prin razele-arămii
 Ce'n jur le risipește, pe bolta unde-a pus
 Pécelluind tăcerea supremul lui sărut
 Măretul zilei astru ce trece spre apus —
 Și-a 'nsuflețit o lume de când a apărut.
 Trec nouri albi și negri, pe creștete de brazi...
 Cumulus, stratus, nimbus și cirus învătam
 La Fizică pe vremuri că se numesc, iar azi
 Numirea lor în minte tot ca pe vremi o am.
 Și totuși acești nouri în cari îți adâncești
 Priciea câte-odată atunci când ei par că-ți
 Arată-a lor mânia, cu sgomotul de certi
 Ce toate, uriașe, se sfarmă 'n bucăți.
 Nu fac cât acei nouri care-i zăresc ades
 Pe orizontul vieții lăuntric și fecund
 Și care te'nconjoară cu vâlul lor cel des
 Pe tine, mult iubito, și 'trinsii mi te-ascund..

Ion Carpen

istoria medicinei noastre în trecut, atunci o să se vadă ce aventuroasă viață duceau „savantii“ occidentali prin meleagurile noastre.

Curiozități bibliofilice

Cărțile legate în piele de om

Scriitorii francezi Edmond și Jules de Goncourt dau bibliofililor, în volumul al doilea din celebrul lor jurnal, indicațiuni asupra folosinței pielei femești în legarea cărților de preț.

Famosul colecționar și editor de artă Isidore Liseux afirmă că avusese în mâinile sale un exemplar din *Justine a marchizului de Sade*, în prima ediție, un octavo din 1793, legat în piele de femeie.

Acum vre-o cincisprezece ani, un librar-anticar de pe strada Senei, în Paris, expunea în vitrină un exemplar din „*La Philosophie dans le Boudoir*“ a aceluiaș autor, legat în piele de femeie „ne vopsită“ asigură negustorul.

Pielea era de culoarea lemnului de nuc și semăna mult — oroare! — cu pielea de porc.

Intr'un catalog al unui librar parizian, din anul 1898 se putea citi: „304 Legături în piele omenească. — Sue (Eugène) *Les Mystères de Paris*. — Paris. 1854 2 tomes en un volume. 200 fres.“

Doctorul Hippolyte Bouland fondatorul *Societății Colecționarilor de ex-libris și legături artistice*, poseda un tratat de boale femești legat într-o piele de femeie. Pielea fusese a unei bolnave moartă la spitalul din Nancy, unde el fusese student.

Bibliofilul Chéramy avea un exemplar din *Le bien que l'on dit des femmes* de Emil Deschanel (tatăl fostului Președinte al Republicii franceze) legat de asemenea în piele de femeie.

Tot acest colecționar avea un exemplar din poeziile lui Anacreon legat în piele de negresă.

La o vânzare publică ambele exemplare au atins prețuri mari.

Legătorul de lux Kieffer mărturisește că a legat pentru un doctor din Paris, un exemplar rar din *Elogiul Sânilor* de Mercier de Compiègne în tr'o piele de femeie și anume tocmai din pielea sânilor.

Acest doctor colecționează în special pielea de femeie tatuată. Astfel un exemplar din opera lui Ch. Louis Philippe: *Bubu de Montparnasse*, a fost legat de acelaș Kieffer într'o piele de femeie pe care se vede tatuat o inimă străpunsă de o săgată cu deviza: „A Nini pour la vie“.

— „Acum îmi pierd un ochiu!“

Dar mă depărtez de subiect. Scriserăm despre Balzac „gourmand“; căci într'adevăr romancierul alerga după mâncările alese, rafinate și bine pregătite. Iată ce a consumat într'o seară la Véry: „o sută de stridii de Ostende; douăsprezece cotlete, un boboc de rață cu napi, o pereche de potârniche la frigare, o zlăvoacă normandă fără a mai socoti aperitivele, fructele, vinurile celebre, cafele și licheururi“.

Recunoașteți că pofta de mâncare și gustul gastronom nu lipsea cătuși de puțin lui Balzac. Păcat numai, că ocazia unei mese atât de îmbelsugate, pe cont propriu — căci creatorul „*Co-mediei umane*“ nu avea timp să primească invitații la „dineuri“ nobile — ocazia aceasta, spun se iveră destul de rar.

***

Popoarele sălbatice își manifestă primitivitatea lor ciudată prin multe și interesante aspecte: muzică, religie, sărbători, războaie, dragoste; distracții, etc. Și obiceiurile acestea au interesat atât de mult pe savanții Europeni încât s'au adunat sute de fapte și ipoteze explicative, asupra-le. Ba ceva mai mult, mai toți călătorii au ținut să facă și etnografie în cărțile lor de amintiri. Au fost studiați sălbăteci ca niște specii rare de animale, cu curiozitate și mult interes științific. Multe probleme sociale și psihologice cari frământă mintea celor moderni, s'au limpezit cu ajutorul observațiilor asupra triburilor necivilizate. Aci găsim în embrion, toate instinctele noastre specifice umane. Aci pricépem mai

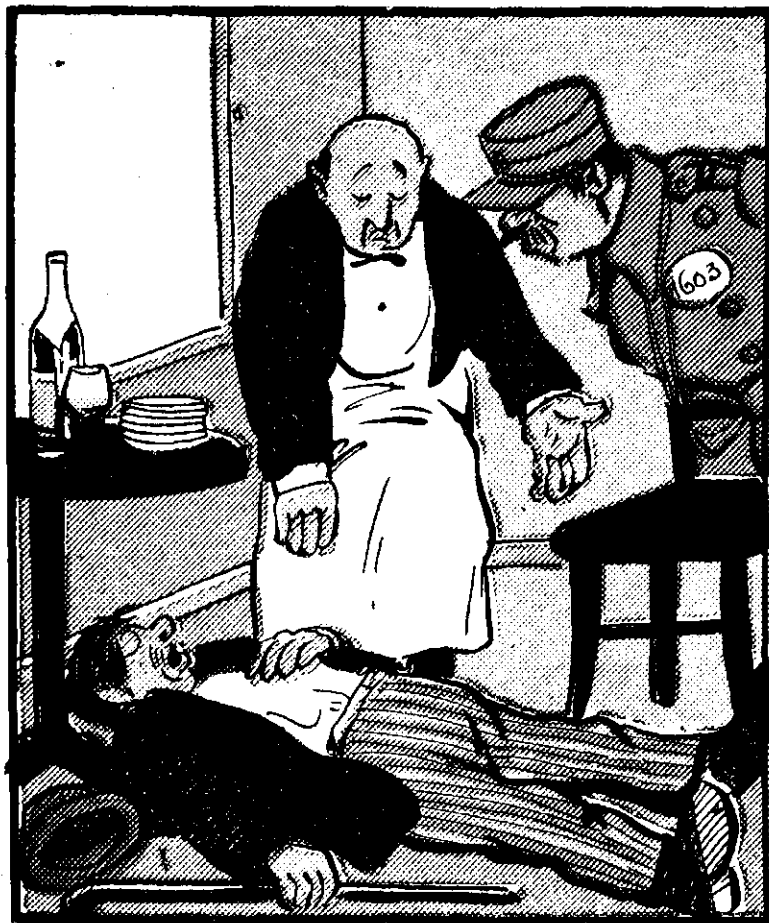
bine procese cari ne rămăneau enigmatice în complexul sufletului omului modern. Și în același timp, studii acestea sunt și distractive pentru orice cititor. Iată de ce recomandăm lectorilor noștri cartea lui *Henri Coupin*: „*Ciudățeniile rasei umane*“; care ar trebui tradusă și în românește. De aci vom spîui ori de câteori vom întâlni lucruri interesante.

Deocamdată aflați că indivizii tribului *Tekunas* se maschează fiecare la o anumită sărbătoare, în costume oribile, cutreeră tăcuți satele. Negrii din Malacca anunță printr'un bețșor cu găuri, câte zile va ține serbarea pe care o dă pe rând, fiecare „cetățean“. Aci se bea și se joacă nopți și zile dearândul, bărbați și femei la olaltă: până la completa abrutizare.

Tristă viață trebuie că duceau medicii pe cari domniile noștri îi chemau din occidentul luminat în palatele tor de un orientalism sărăcăcios și cumpătat. Fără traiul luxos dela curte fără eleganța și „manierele“ contimporane, fără cărțile latinești și epigramele sau polemicile erudite... nefericiții medici păziau căpătăiul domnilor români ani îndelungați. Și mulți dintre ei erau măcelăriți fie de boeril crunți sau noi oărmuitori. Plata, ce e drept, era colosală. Sute de galbeni se dedeau medicilor sau „bărbierilor“ purtători de leacuri. Numai că, nu toți se puteau bucura de comorile adunate aci. Mulți din ei sufereau soarta stăpânilor lor, îi urmau pe la Stambul, prin Rusia sau pe la Regele Poloniei... Când se scrie

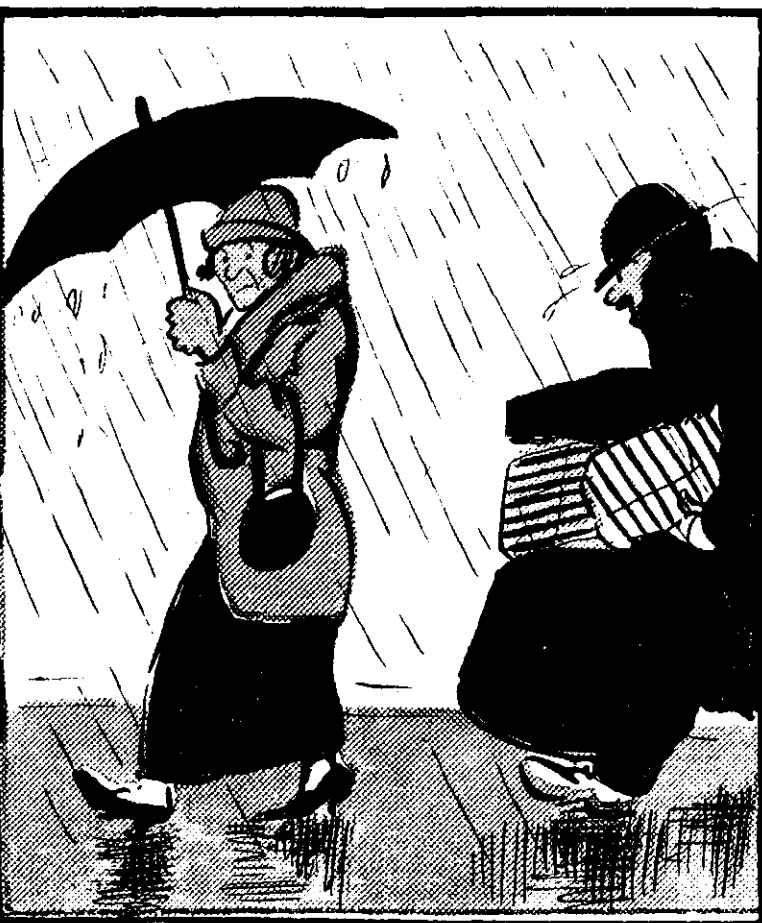

O enigmă

— A băut vre-o zece absinturi și pe urmă a căzut jos. Nu știu ce o avea !..

Ofertă desinteresată

— Puiule dragă, nu vrei tu să te scap și de umbrelă ?

Camille Flammarion, ilustrul astronom a legal un exemplar din „*Terre et Ciel*” în pielea unei prietene a sale care i-o lăsase prin testament în acest scop.

Nu sunt prea rare cataloagele marilor bibliofili streini în care se găsesc asemenea curiozități. E ușor de înțeles la câte excetrități, adesea nu tocmai de bun gust, poate duce întrebarea unui astfel de material pentru legarea cărților.

Gilly

HAZURI

Nu prea e ușor lucru să predai morală copiilor. Iată bună oară un exemplu.

Un învățător se silea să învețe pe elevii lui câteva principii de morală spre a-i călăuzi în viață.

— Când veți fi mari, le spunea el, amintiți-vă mereu că trebuie să porniți în totdeauna de jos pentru ca să vă ridicați pe urmă, puțin câte puțin, prin muncă cinstită

Un elev, Gicu îl intrerupse deodată :

— Iertați-mă, domnule, tata a început de sus și pe urmă s'a coborât, puțin câte puțin, până jos.

— Va să zică tatăl d-tale a făcut afaceri proaste? întrebă dascălul.

— De loc, s'a îmbogățit în mineie de cărbuni. Învățătorul avu de furcă spre a face să înțeleagă pe elevi că nu vorbise de cât la figurat și că te poți ridica prea bine coborându-te.

Refluându-și apoi discursul, dascălul zise la un moment dat :

În viață nu trebuie să faci nimic dacă ești nevoit să te ascunzi. Toate actele trebuie săvârșite în totdeauna la lumina zilei

— Iertați-mă, domnule, zise la rândul lui, Puiu, dar tata nu poate face așa cum spuneți d-voastră.

— Și de ce, mă rog?

— Fiindcă e fotograf.

Bietul dascăl desnădăjduit a găsit cu cale să-și intrerupă în ziua aceea cursul lui de morală.

***

Tânărul Ionei se simte stingherit față de croitorul lui din pricina unei facturi neplătite.

— Ei domnule, îi zise într-o zi croitorul, mi-ai făgăduit că-mi vei plăti azi datoria.

— Scuză-mă dar e cu neputință...

— Un om cinstit, domnule, nu are de cât un cuvânt...

— Într'adevăr, e tot ce am la mine, de-ocamdată... și-ajunge ?

O carte interesantă pentru tineret, corpul didactic, ofițeri, etc. e descrierea celebrei expediții a lui *Fr. Nansen* intitulată: **SPRE POL**, în întuneric și ghiăță veșnică. Cartea, tradusă de cunoscutul publicist, d-l *B. Marian*, are numeroase ilustrații, cuprinde 320 pagini format mare și se vinde la toate librăriile cu 40 lei.

Citiți zarul

Științelor și Călătoriilor

Care apare în fiecare Marți

Crème Simon

CREMA SIMON

Această cremă igienică și blâncitoare albăște și lămoale pielea dându-i o mătășie și o catifelare fără pereche. Ea conservă tenacei frumusețea și înfrăzimea tinereții.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, părți, etc. Crema trebuie ținută pe pielea încă umedă.

Pudra și Săpunul
Simon